

Naprej velja
za Ljubljano:
za vse leto 6 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 " 20 " " "
za čet. " 1 " 75 " " "

po pošti:
za vse leto 7 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 " 60 " " "
za čet. " 2 " 5 " " "

NAPREJ.

Oznanila.
Za navadno dvestopno vrsto se plačuje:
5 kr., ktera se enkrat,
8 " " dvakrat,
10 " " trikrat
natisne, večje črke plačujejo po prostoru.
Za vsak tisk mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.
Vredništvo je na starem trgu hišna št. 15.

Rokopisi se ne vračujejo.

Dopisi naj se blagovoljno frankirajo.

Št. 77.

Ta list izhaja vsak vtorek in petek.

Tečaj I.

Česa potrebuje slovansko slovstvo.

(Dalje in Konec.)

Če smo priporočali prestave, ni treba še misliti, da se potezamo za tvornice (fabrike), v katerih se le po vrhu in brez kacega premislika prestavlja. Kdor more, vsak naj piše kaj izvrstnega iz lastnega srca; kdor pa ne more tega, in ako bi vendar le rad slovstvu pomogel, naj se obrne v ta predelek slovstvenega truda, in več bode koristil svojemu narodu. Zdaj, kakor smo uže rekli, imamo čas, da premišljamo marsiktero vprašanje, kar se tiče slovstva, in ménimo, da je to jako potrebno, in da mora tudi imeti velike nastopke. Naši pisatelji tožijo, da ljudje beró samo to, kar je rodilo tuje slovstvo, in da zamétajo domače pridelke. Taka tožba, kar se tiče narodnega slovstva, ni pravična. Naših bralcev je še prav malo, a vendar hoté po pravici imeti zdrave duševne hrane, kakor da je njihovo število največe. Puškin, Mickievič, Lermontov, Krasinski niso imeli za kaj tožiti svojih narodnih bralcev, ki so skoraj požirali njihova dela. Spíšite kaj tacega, kar so pisali ti možjé, pa bodo vaša dela brali, in desetkrat jih tiskali; pisatelji srednje vrste pa ne morejo nobenega naroda za dalje časa navdušiti. Ali kakor izvirna dela, tako radi bodo ljudje tudi brali prestave, če imajo veljavo, kar se tiče stvari in besede — to pa imajo bralci pravico zahtevati. Posebno klasično starinstvo je našim ljudém čisto neznanó. Po večji pravici se lahko očita slovanskim bralcem to, kar je rekel Jean Paul o Nemcih, „da so brali vse, le samo nobenega starega klasika ne.“ Homer, Anakreont in Sofokel, Horaci in Tibul so jim znani samo po imenih. Dajte jim v roke dobre prestave, in preverjeni smo, da jih bodo kupovali in brali. Kar je zares veliko in dovršeno, to čísla in rad bere vsak, kdor ima le količkaj srca za slovstvo. In to moč priláščujemo najprvo grškemu slovstvu. Ko sem v ječi sedel, v svesti si tožbe zaradi vélicege izdajstva in večletne kazni na svobodi, poln skrbi za svoje drage; ko me je stiskalo telesno trpenje; ko niso do mene ljudje mogli: dobíval sem tolažbo vsaj za trenutja, ko sem prebiral staroslovanske psalme, Homerja in Sofokla. Psalmi so povzdigovali moje upanje na Boga; grški pisatelji so me pa tako razveseljevali, da sem pozabljal vsaj za nekoliko časa svoje težave. Ako se je to moglo goditi meni v taci okolišnih, koliko več mora enako goditi se ljudém, kateri samo beró, da bi si povzdignili srce, da bi imeli opravek v pokojnih urah. Ko bi uže v mladosti ne bil poznal velike npravne vrednosti, ktero ima klasično slovstvo, tu bi gotovo bil zvedel za to vrednost, in preverjen sem, da bode posel s klasičnim starim berilom dajal tudi drugim enako tolažbo, enak užitek, kakor meni v najžalostnejšem prigodku mojega živjenja. — Druga reč, ktero moramo vzeti v misel našim pisateljem, pa je slovstvena oblika in jezik. Znano je, da

slovstvo „klasike“ imenuje tiste pisatelje, katerih dela so po zrnu in obliki tako dovršena, da so v obéh ozirih, kolikor je mogoče, najboljši spisi izmed vseh, kar jih je koli na dan izpravilo slovstvo tega ali unega naroda. Oblika je torej bistvena reč slovstvenih dél, in po naravi se kaže oblika v jeziku. Nihče ne taji, da slovanski jezik spada med najbolj razvite in z oblikami najbogatejše mladike arskega jezikovega debela, ker bogastvo njegovih oblik in besed ga častno posaja poleg grškega govora, in uže tisoč let je, kar je bil zadosti izobražen, da je mogel knjigo vseh knjig tako prestaviti, da se čudijo modrijani in jezikoslovci. Ali prav kar se tiče jezika novó slovansko slovstvo dela tako, da vsak živo čuti, da je to njegova največa hiba, največi nedostatek (mangel.) Podoba je, da so naši pisatelji uže dovoljni, če nimajo njihove knjige debelih slovarskih napak, in če znajo delati v pesmih čiste stike; za besedno vrčenje, za jezikovo bogastvo je mar le posameznim, ki znajo, da dobra knjiga s tem še ni odpravljena; navadni pisatelji so pa tako dovoljni s svojimi spisi, da se temu odtezajo, kakor slovstveni samodržci. Očitó pa je, da tako početje ne more slovstva povzdigovali, da ga ne more voditi k popolnomosti. „Multa licent . . . poetis;“ ali na drugej strani pa so tudi enako resnične besede: „Caesar non est super grammaticos.“ Ta samovladka neskrbnost, celó samovoljnost v jeziku vodi slovstvo na krive poti, na katerih ne more zdravo napredovati. Ne le, da slovanski pisatelji menijo, da je njihov materni jezik stvar, ktero vsak sam ob sebi zná brez učenja, in ktere se torej ni treba učiti, vrh tega še delajo, ker jim je neznanó jezikovo bogastvo, cele trume novih besed, ki so časi narejene prav čisto zoper jezikovo svojstvo. To pa teží, da ljudje ne morejo brati in umeti njihovega pisanja, kar neizmerno kvaro zadaja slovstvu. Nekteri bi zopet radi bili izviri, in zato jezik čistijo, kakor Wolke in Campe, kar je dan denes, ako hočeme na ravnost govoriti, pač smešno. Najslabši del teh knjig pa je pisava sama na sebi. Nihče ne more tajiti resnice, da je visoko nad umetnim slovstvom naša narodna ljudska literatura — naše narodne pesmi in pripovedke — bodi si, kar se tiče jezikove čistote, kratkosti v pripovedovanji in lepote v govoru; te izgledé so le nekteri veliki mojstri dosegli ali za seboj pustili. Če ne pozabimo, da so naše ljudstvo sploh v duševnem razvoji zavirale neugodne okolnosti, zaradi česar je moralo zaostati; da je žive ohranilo ostanke poprejšnje in tedaj kali prihodnje omike samo po svojej narodnej organizaciji in po cerkvi, ki se je bolj ali menj ponárodila; da je torej naš narod na čisto drugačnej duševnej stopinji, nego naš izobraženi svet, ktereга zapadna omika čedalje bolj tujči: vidimo v tem zoper slovstvo očitke, kateri ga hujše šibajo, nego najtrpkejša kritika njegovih pridelkov. Namén teh mojih besed je, da bi se prihodnjíh taci napak ogibali

pisatelji. Oblika se vedno v literaturi drži jedra. Kaj pomaga dramatičnemu pesniku najboljše tragično gradivo, ako ne vé, kako bi nanje del obliko umetne tragedije; kaj mu koristi tragična oblika, če je njegov jezik tak, da se mora smejeti bralec in poslušalec? Enako je tudi v družih vrstah slovstva. Največa dogodba narodne povestnice na pr. bralca ne gane, če je slabo pripovedovana; prepévanje najmanjših reči v srbskej in ruskej pesmi ga pa tako prešine, da se ves čudi. Shakespeare je dajal tragično lice uže najdenim gradivom, iz katerih je ustvaril nesmrtna, večno živoča umetna dela, česar niso mogli storiti prednjimci in tisti možjé, ki so se bili izmislili pripovedi, ktere je on potem vzel pod svojo pero. Goethe je v „rimskih elegijah“ prepeval čute in okolnosti, ktere je pred njim slavilo uže tisoč poetov, ali dovršena oblika njegovega pisanja, in čudovita jezikova lepota (pa vendar je znano, da je nemščina trda in okorna), dela, da moramo teh dvajset pesmi uvrstiti med najboljše reči ne samo nemške lirike, temuč morda celó vsega novega pesništva. Dino Campagni, Macaulay in A. Thierry so zgodovinskemu pisanju izgledje, kterim se čudimo, pa ne samo zarad gradiva, v kterem so pisali, ampak zarad izvrstne oblike svojih del. Toliko izgledov novejšega slovstva naj bode zadosti, da nad njimi pokažemo, koliko je v literaturi vredna oblika; menimo, da v tej zadevi nam ni treba v misel jemati starega klasičnega slovstva, čegar dovršenej obliki se je čudilo in se čudi še zdaj vse človeštvo. Ponavljamo, kar smo uže rekli, da oblika slovanskega slovstva je še jako ubožna, in bilo bi treba na-njo bolj paziti. Slovstvo ne smé zdvijati, ali gotovo je, da zdvijá, če pisatelji v nemar puščajo slovstveno obliko in jezikovo svojstvo, in mislijo, da smejo narodu vsiliti svojo lastno slovnico, svoj lastni slovár. Ni ga Angleža ali Francoza, ki bi se predrznil stopiti pred oči svojega naroda s knjigo, v kterej se zasmehuje pisateljska oblika in jezik; to se pa godi pri nas — da bi tako ne — le prevečkrat. Bralci se morajo spoštovati, in to po vsej pravici lahko zahtevamo od vsacega pisatelja. Ali potem pisatelj more tožiti, ako se narod umiče njegovim knjigam? Slovstvene umetne oblike se je pri mojstrovskih delih starega in novega slovstva tako učiti, kakor se moramo učiti jezika, ki rabi pisatelju. Oblika in jezik imata v sebi svoje meje. Slovstven genij utegne najti nove umetne oblike, in utegne v posameznostih preskočiti dozdanje meje; ter če pa zdrobí stari kalup, ne najde novega, kteri ima enake pravice, potlej mu po pravici lahko rečemo, da ni genij. Ali tudi slovstven genij ne more najti novega jezika, ampak mora vzeti govor, kakoršen je v navadi, ako hoče, da bi ga razumeli drugi ljudjé, kterim piše, ker je znano, da posameznik nima velike oblasti do jezika. Slovstvenih genijev pa imajo vse literature tako malo, da jih lahko štejem, in srečno je uže tisto slovstvo, ki ima dosti dobrih glav za pisatelje. Vsako slovstvo, ko je propadalo, vemo da je izvirnosti in genijalnosti iskalo v tem, da je brez kacega pravila in mere preskakovalo umetne oblike in jezikovo svojstvo. Naj bi torej te žalostne prikazni pač ne videli pri slovanskem slovstvu, ki se je zadnja desetletja zopet začelo razvijati po dolzem spanji!

Ost u. West.

Dopisi.

Iz Ljubljane 23. septembra. —i—. Dim našega močvirja je bil zadnje dni še mene pregnal iz megléne Ljubljane. Idem na kolodvor, in oddrdram na Notranjsko. Od Postojne do Ipave nisem premišljeval družega, nego to, kako se je premenilo vse ondotno življenje v kratkem času. Cesta je prazna;

došel sem le dva majhna voza, ki sta z lesenimi kóli škripala proti Trstu, in nekaj suhe robe z obroči in brez obročev do morja peljala. Gledal sem z veseljem, kako po obeh stranéh ceste rastó drevesca, ktera so zadnja leta marljivo v občni izgled zasadili. Na Rebernici mislijo poravnati tisto strmo pot, ktera je napravila uže toliko kletvine, trpinčenja in nesreč; le Bog daj, da bi vsaj na pomlad poprijeli se tega dela od vrh Čuka do Lozic, ker gladka, dobra, umno izpejljana cesta bi koristila ne samo Ipavcem, temuč vsemu cesarstvu. — Ipavska dolina žalibog nima skoraj letos družega pridelka, nego dobro in še obilo kapljico vina. Vinogradje okoli St. Vida so sicer udarjeni, ker jih je toča; vendar ne bodo sodje prazni. Debeljače, fižola, repe in posebno otave ni skoraj nič; tla so tako rujava in drevesa tako brez listov, da o božičih ne bodo praznejša. Una stran Soče pa tudi vina nima, tedaj se nadjajo Ipavci, da bode imelo pošteno ceno vince, kar jim tudi iz srca želimo. — Da je Ipavski trg prijazen in lep, to je povsod znano; ljudjé so sploh narodni; le časi marsikteri, ki misli, da je iz boljšega kvasa, v pozabljivosti pozdravlja: kut morgen! ali pa: bonžorno! — Preteklo soboto so imeli sredi trga ogenj, pogorela je neka krčma do tal; škode je okoli poldrugi tisoč gld., hiša pa ni bila zavarovana, in krčmar se prepozno češe za ušesi. — Po Nanosu je mnogo skalnih jerebov (kotorn); toda lov je precej težaven, vendar se nadjajo, da pride prve dni prihodnjega meseca tukajšnji svitli nadvojvoda Ernst v Ipavo, kjer bode dva dni po lovu hodil. Po vsej dolini, posebno blizu Orehovice, je dovolj zajcev, ki deželi škodo delajo. Take živali, ki ne koristijo ne deželi, ne deželanom, naj se le pobijejo! Tedaj, dobro srečo! V tej dolini si podajati roke nemščina in italijanščina, pa ne bosti zmagali; narod krepko stoji, in se ne priklanja tujcem! „Besede“ in pevski zbor, ki čvrsto napreduje, skrbita, da se ljubezen do domovine od dné do dné jači in krepča. Zbilja: zakaj so pri zadnjem „besedi“ pred plesom šli iz dvorane nekteri pevci, ki dobro godejo? Kdor drugim poje, naj jim tudi eno zagode, saj ples ni crimen læse majestatis, še menj pa nedolžna godba! Zloga, zloga, prijatelji! ne bodite végasti in mislite: homo sum, nihil humani a me alienum esse puto! Tedaj drugi pot drugače! — Vrnivši se proti domu, ogledujem naše Razdrto, in v njem najdem srca, ki nam in vsemu rodu tako izvrstno bijejo! Pozdravljam vas v imeni vseh vrlih rojakov! — Še Postojna je nekaj izpregledala, ne mara da je imela prehude sanje o renskem propadu! Sem ter tje, od kar drugi viharček piše, narodnejše se vedó; no, bir können ja barten! Obupati ne smemo, saj še Heinrich Littrow piše v svojem „Eisenbahnbüchlein“, dass in Adelsberg die Tschitschen existiren!

Iz Štajerske. R. B. — X. Črtice o Prekmurcih in njihovem govoru. — Sklanjanje. V zvavniku se je končnica „e“ ohranila v samostalnicih: „gospodine, bože, Kriste;“ stara evangelja imajo tudi „brate.“ Dajalnik in mestnik imata „i“, na pr.: „bogi = bogü,*“) na svéti,“ kakor pri nas, kjer je i = t; v mestniku se „u“ ne nahaja. V imenovalniku množnega števila pri taci samostalnicih, ki imajo na konci „k,“ stoji: „cke,“ na pr.: „svedocke, junacke“ nam.: „svedocje,“ in sploh to narečje zeó čisla končnico „je,“ na pr. „apostelje, vrazje“ govori Prekmurec in Haložan. Kazalnik množnega števila ima še časi končnico: „i,“ na pr.: „siní, dari.“ Samostalnici moškega spola s končnico „a“ imajo v kazalniku edinstvenega števila končnico „o,“ na pr.: „očo, slugo,“ v množniku se sklanjajo, kakor drugi, kteri imajo soglasnik na konci. Ženski samostalnici s končnico „a“ imajo v družilniku, kakor smo uže bili povedali,

*) „Ü“ stoji nam. „u,“ kakor tudi govore notranjski in dolenski Kranjci.

končnico „ov,“ na pr.: „z dikov, med Murov;“ samostalnici, ki se ne končavajo z „a,“ imajo „ouv“ in „om,“ na pr.: „pomočjouv, zmožnostjom;“ beseda „molitev“ ima v imenovalniku in tožilniku množnega števila končnico „i,“ na pr.: „molitvi,“ kakor v Halozah. Srednjega spola samostalniki imajo časi „a“ nam.: „o,“ kakor: „neba = nebo, vendar: „čudo“ itd. Tudi Madjarji stavijo v besedah od nas prejetih „a“ nam.: „e,“ na pr.: „szena“ = seno, „szita“ = sito; na Goriškem (štajerskem) tudi prave: „jutra, sovraštva,“ kar pak je opešanost. Samostalniško sklanjanje s končnico a ima v imenovalniku polno obliko, prav kakor okoli Ljutomerja in Haloz, na pr.: „semen, bremen, vrejmen“ itd. Prilogi imajo po trdih samoglasnikih v roditeljskem in mestniku „o“ na pr.: „lepoga, v lejpom vrejmeni,“ kar opominjamo na slavo onim, ki trdijo, ali so končali trditi, da se nikjer po Slovenskem ne govori niti „oga,“ niti „ega.“ Nedoločno sklanjanje sem našel v besedah: „iz cela, od huda, za prva.“ V dajalniku in mestniku edinstvenega števila imajo ženski prilogi „oj,“ kakor hrvaščina in ruščina: „velikoj ribi.“ Množnik srednjega spola ima vedno „a,“ na pr.: „dobra dejla.“ V imenovalniku in kazalniku dvojstvenega števila je množnikova oblika s pristavkom: „va, vi,“ na pr.: „svojiva, dvejladij stojječevi, njidva,“ kakor: „midva.“

Primerjevanje. Končnice „ok, ek“ prilogi radi odmetajo, na pr.: „globše, krepše,“ tudi: „trše“ iz priloga „trd,“ celó: „lagojejše“ iz: „lagoji,“ kar je pa uže v obliki, pa ne v pomenu, samo na sebi primerjalnik iz priloga: „lagođen“ = malo prida; ta prilog ima v primerjalniku tudi: „lagoši.“

Kazalni zaimek je: „té“ ali „ti“ (dieser), pa tudi: „eti, eta, eto;“ Haložan pravi: „té“ in: „toté.“

Važnejše dogodbe.

Ljubljana. Te dni so prišle na svitlo zadnje pole izvrstne Janežičove slovnice. Razun Metelka nam do zdaj gotovo še nihče ni dal tako izvrstnega dela te vrste, kakor je to, ki je osnovano po Miklošiči.

— Minoli teden sti bili tudi v Ljubljani po Slovanskem potujoči znani Angličanki Mackenzie in Irby, ki misliti na svitlo dati knjigo, ki bode imela namén, Angleže bolj seznaniti z našim narodom.

— Metelkova zaloga sirotam je uže v redu, in učenci jo bodo lahko kmalo uživali.

Novo mesto. Mnogo se je govorilo, da ne bode v Novem mestu več zgornje gimnazije, ali 1863/64. leto gotovo še ostane. Slišimo, da so tudi zaradi tega bili 29. dan t. m. prišli novomeški gospodje v Ljubljano k cesarskemu namestniku baronu Schloissniggu.

Sinično. Na Gorenškem, v kriškeji župi (fari) pri Tržiči, v Siničnem je 20. dan t. m. po noči pogorelo 6 hiš s poslopjem, in zgorel je necemu posestniku en otrok, devetero govéd in 2 konja. Zažgal je svojemu stricu 17 let star hudodelec.

Istra. Nobena dežela se ni bolj ustrašila nego Istra, da je državni poslanec gosp. Skene svetoval, naj bi po sedaj ne bilo nobene svobodne loke več v Avstriji, ker vsa Istra je kakor ena velika svobodna loka.

Dunaj. 15. seja državnega zbora. 21. dan t. m. Prvosedoval je dr. pl. Hasner, pri ministerskej mizi: Schmerling, Lasser, Hein in Mecsery. — Prvosednik oznani, da je levovsko deželno sodstvo poslalo pisma o sodnem preiskavanji zoper poslanca Rogavskega, in da jih je uže podál odboru, ki jih bode v denašnjem seji presojeval. Dalje oznani prvosednik

dva dopisa gospoda pravosodnega ministra. Prvi pripoveduje, da je pravosodno ministerstvo ugodilo zbornici, ki je bila ukrenila, naj se iz ječe pusti poslanec Rogavski, — prideven mu je telegram, poslán prvosedniku krakovskega višega deželnega sodstva; drugi dopis ima v sebi telegram, ki ga je poslal prvosednik krakovskega višega deželnega sodstva. Telegram pripoveduje, da so Rogavskemu 17. dan t. m. ob devetih zvečer odprli ječo. — Potem so se volili peresniki. Za volitvijo pa je zopet bila na vrsti reč poslanca Rogavskega. Prvosednik se je oglasil, da mora zopet nasvetovati, naj bode seja skrivna, kar je denes potrebnejše, nego je bilo zadnjič, ker se bode morala ta stvar na dolgo in široko povedati in pretresati. Na to je minila javna seja.

Skrivna seja je trajala od enajstih do dvéh po pol dne. Poročevalec dr. Mühlfeld je v govoru dokazal, da levovsko deželno sodstvo ni poslalo tacihi novih dokazov, da bi Rogavski moral biti zaprt. Svetoval je v odborovem imeni: zbornica naj bi sklenila, da se za zdaj ne dovoli, da bi zaprli poslanca Rogavskega. — Za Mühlfeldom je zopet govoril naš poslanec g. Brolih, dokazujoč, da zbornica ne more soditi o razsodbi nobenega sodstva; da tako početje, kakoršno si je zbornica izvolila zdaj, žali samosvojnost naših sodnikov. Ako bi pa vendar le obveljal odborov nasvet, naj bi se izbrisali besedi „za zdaj,“ ker to govori, da po tem, kar se je uže zvedelo o Rogavskem, levovsko deželno sodstvo ne more zahtevati, naj bode zaprt. Na konci je naš poslanec Brolih precej razločno meril na to, da se je le na videz osnoval odbor zaradi Rogavskega, ker je bilo uže od začetka za trdno skleneno, da se ne ustrezé prošnji deželnega sodstva. Herbst in Berger sta našega poslanca Broliha krepko zavrnila, celó sam prvosednik Hasner je rekel, da je naš poslanec Brolih gotovo predaleč segel v svojem govoru. Zoper odborov nasvet je zmérno govoril tudi Pratobevera, kterega je zavrnil Rechbauer. V seji so bili ministri: Schmerling, Lasser, Burger, Wickenburg in Hein, kteri je edini govoril, pa drugače nego v zadnji seji, rekoč, da zbornica prav dela, ako ne privoli zapora; vendar pa je tudi on za našim poslancem Brolihom svetoval, naj se izbršeti besedi „za zdaj.“ Ustavila sta se mu Mühlfeld in Kuranda. Glasovanje z obilo večino potrdi odborov nasvet. Ob dveh je bila zopet javna seja, v kterej se je oznanil zborov sklep: da se za zdaj ne privoli 16. dan t. m. javljeno zahtevanje c. k. levovskega deželnega sodstva v kazenskih rečéh, da bi namreč poslanec Rogavski bil zaprt, in da bi ga sodba tirala.

Trojedina kraljevina. „Pozor“ oznanja, da je njegov dozdani pomočnik Miškatovič odšel po Nemškem popotovat.

Bukovina. Časopisi pripovedujejo, da so se osnovala po Bukovini in po strijskem okrožji kmečke straže, ki ustavijo vsacega popotnega človeka na vozu, ako nosi suktnjo, da si ima popotni list, pa ga odvedó k okrajnej gosposki. Kmetje se neki hvalijo, da za vsacega ujetega vpornika dobé 25 gld. To pripovedujemo, kakor smo brali.

Ruska. V ruskem odgovoru pismoma Angleške in Francozke pravi knez Gorčakov, da mu je žal, ker se z vladami ne more pobogati zaradi poljskih zadev; da je car Poljakom še vedno blagovoljen, tujih vlad pa da nikakor ne želi zbujati v kako vojno, in da mora skrbeti za vse svoje podložne, ktere mu je Bog izročil. itd.

— Vojskovod Muravév je ukazal, naj se zbere vse, kar so huđega o njem pisali vsi evropski časniki, potem pa naj se natisne v „Vilenskem Kurjerji.“

— Mejni grof Vielopolski je dobil odpust, da more iti, kamor koli hoče na tuje; tudi mu je vlada vzela z rame vsa njegova dozdanja opravila in službe.

— Na Ruskem še ne vé nihče nič ob ustavi, ktero so časopisi trdili, da misli dati svojej državi car, ki vselej sam odločuje, kdaj, kako in koliko se ima kake reči storiti. Car zdaj potuje. Na Finskem in pri Moskvi ga je narod prejel z veliko radostjo.

Poljska. 16. dan t. m. je bil pred Izvro, v krakovskeje vojvodini boj; na Mazovskem je 12. dan t. m. zmogel Sokolovski pri Boncevu, Zielfnski pa pri Cieplinah. V kališkeje in lublinskeje vojvodini je mnogo vpornikov po konci.

— 19. dan t. m. je v Varšavi nekdo vrgel v vojskovoda Berga, ki se je mimo peljal, iz okna hiše grofa Zamoyškega Orsinove bombe, ki so ubile samo necega Čerkesa, ki je spremljal grofa. Potem je bilo o tej hiši veliko preiskavanje; našli in zaprli so več ljudi.

— Varšavska skrivna vlada je 16. dan t. m. razglasila, da so od zdaj za naprej zunaj zakona vse ruske preiskovalne komisije, vojna sodstva, žandarmi, policijski pomočniki, vojni governerji in distriktni poveljniki, in tudi vsa varšavska policija. Potem bode gotovo še veči srd med rusko in poljsko vlado.

Srbska. Srbska in turška komisija sti cenili vsaka posebej turške kočje, ki stojé okrog belogradske trdnjave; pa menda pride še tretja cenitev na vrsto, ker Turci ne bodo zadovoljni s cenitvo srbske komisije. Narodna vojska se ne utrudno vadi, in Srbija po nesrečnej bitvi na Kosovem ni še bila nikoli tako pripravljena za boj, kakor je zdaj. Srbska akademija bode uže letos popolnoma osnovana. Po Srbskem je sicer velika suša, a lakote vendar še ni, kakor na pr. po sosednjih deželah.

Karabogdanska. Kneza Gregorja Sturdzo so hoteli umoriti, kar se pa ni zgodilo zaradi njegove srčnosti.

Francozka. Knez Čartoryski je diplomatično opravstvo na francozkem za Poljsko zopet izročil poljskeje narodnej vladi, ker se ne misli več nositi s politiko.

— Francozki časopisi trdijo, da poljsko vprašanje tudi po sedaj ostane evropsko vprašanje, in da vlade bodo ravnale, kakor do zdaj, samo da ne bodo več pošiljale pisem.

Angleška. Časopisi zahtevajo, naj vlade pripoznajo, da je Poljska vojujoča država, in potem naj vanjo pošljó svoje vojake.

Turška. Zopet se govori, da se bodo selili kristjanje iz Bosne v Srbijo. Odločenih je uže pre 12.000 rodovin, ki se morajo Turkom umekniti iz Unca, Petrovca, Bukovca, Drinica in iz Stjenan vakupske nahije. Begi in spahije se pa temu ustavljajo, ker se bojé lenih Turkov.

Lepoznanstvo.

Tri rožice.

(Pravljica po češkem).

Na severnem Češkem v Bilinskeje okolici je v začetku minologa stoletja živel ubog, toda blag pastirček. Roditelji so mu bili uže davno odmrli, njegovi pak so bili preubožni, da bi mu bili mogli kaj pomagati. Vsak dan je malo čedo ovác pasel pod Borenom, silovitim hribom, ki visoko iz planjave molí. Neko nedeljo jutro je solnce prijazno izhajalo izza kop visocih gor, rožno bliščobo razliváje po obližji, ktero je krasotila komaj porojena pomlad. Solnce še ni bilo vse nad gorami, in uže je pastirček svojo čedo gnal proti skalovju. Denes je šel mnogo više; hotel je na vrhu opraviti svojo molitev. Ko je odmolil, potem se je radoval prelepega razgleda, in skakal je poslednjič ko srna od skale do skale

na planjavo. Ko dolí pride, zagleda na samem košat grm, na katerem so rasle rože. Na enej vejici so bile tri lepe rože. Utrgal je te tri rože, in pripel si jih za klobuk. Nekoliko stopinj je šel strani, pa uže zagleda v steni železna vrata, katerih poprej nikoli ni videl. Bliža se jim, da bi jih odprl, in glej! bila so le prislunjena. Srčno vstopivši pride v temno, toda prostorno dvorano. Ko se ozre, vidi tam berléti lučico. Vedno dalje gredé prispe v prostorno jamo. Nadzemeljská svetloba jo obséva. Po stenah in po stropu se leskečejo biserji z dragimi kameni; v sredi pa na zlatem stolu sedi veličastna ženska. Glavo jej objemlje dragocéna krona, ovita z diščémi cveticami; zlati lasci se jej spuščajo po belem, ko srebro bliščéčem zatilniku; velike, plave oči svetijo, ko dve zvezdi na sinjem obnebji, in lepa ustica se žaré, ko najpolnejše črešnje. Obleko je imela iz krasnih srebrnih tkanin, katerim so bile všite zlate cvetice; njena oprava je bila tako tenka, da so se skózi-njo videli čudovito ustvarjeni udje. V rokah je držala zlato vreteno, na ktero je sukala srebrne niti.

Mladenču se je bliščilo od te krasne prikazni; strmél je od čudežev, ktere je njegovo oko prvič videlo. Koga ženska ugleda, ustavi zlato vreteno, prijazno se mu nasmehljá, in migne mu k sebi. Blaga prijaznost visoke gospé mu je dala pogum, da se je bližal in globoko priklonil. Ženska je odprla usta in govorila, kakor bi žvenkljali srebrni zvončki: „vrl deček si, priden, zvest in pobožen; zato prejmeš plačilo. Pripusti, ter vzemi si teh kamenov, kolikor jih moreš nesti!“

Reče mu, ter z lepo roko pokaže sod, ki je ležal blizu nje. Plaho se je deček bližal lepeje ženski, pa s klobukom si je igral; zato ni zapazil, da so mu rože pale na tla. Obotavljaval se je, da mu je morala gospá še enkrat veleti. Napolni si žepe z dražimi kameni iz velicega soda. Potem hoče óditi, ali ona mu reče: „ne zabi naj boljšega!“ On pa ni vedel, kaj bi pomenile te besede, in hitel je, kolikor je mogel, proti vratom. Bil je komaj čez prag, in vrata se za njim zalopnejo, da se je vse potreslo. Ko se ozre, ne vidi vrat, ampak same gole stene. Ségne v žepe, ali namestu dražih kamenov potégne le nekoliko suhega listja. Zdaj še le je vedel, kaj je mislila ženska, rekoč, da je pozabil najboljše; žalosten je ogledaval zdaj klobuka, zdaj suhega listja. Zarad zlata in bogastva je bil pozabil rože, tri čiste bele rože nedolžnosti, ki nam samoedina delí srečo in blagost. J. S.

Razne reči.

Minolo šolsko leto je dunajsko vseučilišče naredilo 19 bogoslovskih, 48 pravoslovskih, 106 zdravilskih in 5 modroslovskih doktorjev; v Pragi pa je bila enaka čast dana 4 bogoslovcem, 41 pravoslovcem, 34 zdravnikom in 9 modroslovcem; v Gradcu je dobilo to čast 58 pravoslovcem in 3 modroslovci; v Innsbrucku pa 23 pravoslovcem in 1 modroslovec.

Na Švajcarskem v bazelskem kantonu so letošnje poletje ujeli 12 milijonov metuljev, za ktere je plačala država 1 milijon frankov, in več nego tri četrtine toliko je dala pa za tiste metulje, kolikor jih je bilo ujetih več, nego je ukazoval zakon. Znanstveno preiskavanje uči, da je izmed 100 metuljev 45 samic, ki imajo vsaka po 40 jajček, in torej pride iz 12 milijonov metuljev 216 milijonov gosénic. Država jih torej ni predrago plačala, če premislimo, koliko škode bi naredile te gosénice.

Dunaj 24. septembra. — Nadavek (agio) srebru 11.00.